

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Stephani Thevpoli Bened. F. Patric. Veneti,
Academicarum Contemplationum Lib. X**

Piccolomini, Francesco

[Basel], 1590

VD16 ZV 12463

An Plato, & Aristoteles de Fato conuenia[n]t, & an omnia Fato fiant. C.p. 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12918

res, non esse eos, qui quarto legum ordini nant operam; quamuis illi soli se tales prædicent, ac profiteantur; sed eos, qui præcedentibus incumbunt, & ad eos conuertuntur. Constat insuper, neminem posse exactè intelligere leges postremas, nisi cognoscat & primas, à quibus cõuenienti ordine ducuntur. Et quoniam primæ à Philosophis cõspiciuntur; propterea rectè dixit Plato, tunc solùm vrbes fore beatas, dum Philosophi regnabunt; ipsi enim ex primis principiis rectas valent deducere leges, & ex viuis fontibus aquas humanæ vitæ nutrices valent haurire. Fatum itaque præfertim in anima mundi, sedem habet. Et quoniam animæ mundi, tanquam duci, subordinantur animæ sphærarum, cœli, elemētorum, & hominis; ideo mox fatum in hac vniuersa caussarum subordinatione collocatum esse dicitur, & nūcupatur ordo, & nexus caussarum supra naturam positarum.

An Plato, & Arist. de Fato conueniant, & an omnia Fato fiant.

CAP. V.

Sferunt nonnulli Aristotelem de fato idem cum Platone sentire, sed summo perè falluntur. Ponit Plato fatum medium inter Prouidentiam, & Naturā: fundamentū suæ sententiæ est; quoniã inter mentē, & formā in materia extēsā, mediam posuit animam rationalē à materia non pendentem; qualem esse dixit animam mūdi,

sphærarum, Dæmonum, & hominis. Aristoteles hoc medium non posuit; sed omnem formam à materia pendètem, dixit esse naturam; non pendentem verò à materia, mentem, & propriè intelligibile nuncupavit: Propterea fatum in idem venire censuit cum natura; & ab ea, sola ratione distingui. Natura enim futura respicit; fatum præcedentia: dicitur natura, vt intrinsecùs rem constituit; & est initium operationum, & motus eius: nuncupatur fatum, vt id per diuinam prouidentiam est constitutum, ab ea dirigitur; & à primo principio quasi mandatum, & ordinatum est. Propterea fatum significat ordinem, & nexum cù antecedentibus causis; natura verò minimè. Natura itaque, & fatum, re sunt idem, & sola ratione distinguuntur. Hinc euenit, quòd Aristoteles de fato mentionem fecit; de eo tamen, quid sit, non differuit: quoniam explicato ordine diuinæ prouidentie in 12. Metaphysicor: explicataq; natura, sunt explicata omnia pertinentia ad fatum. Quòd autem re idem sit cù Natura, nobis manifestauit in quinto Physic: cont. 57. inquit: Sunt igitur & generationes quædam violentæ, & non fato determinatæ; quibus contrariæ sunt eæ, quæ secundùm naturam, &c. Manifestat his verbis Aristoteles, non esse secundùm naturam, & non esse fato, in idem venire: quare pari ratione fato, & natura fieri, re idem sunt; vt rectè Alexander in libro de Fato explicauit. Patet itaque, re vera eos dissen-

dissentire. Sed duo occurrunt consideratione digna: Vnum est, an omnia, quæ fiunt, fato fiant: Alterum, an quæ fiunt fato, fiant necessariò. De primo agens, apparet ex sententia Platonis, omnia fato fieri; quoniam ex eius opinione, nil subterfugit Diuinam prouidentiam, vt in proprio loco apparuit: omnia itaque cum Diuina prouidètia fiunt; & quæ ita fiunt, fato fiunt: omnia itaque fato fieri, censendum est. Præterea, omnia pendent ex præcipuarum caussarum ordine; & quæ ex huiusmodi iuncta caussarum serie proficiuntur, fato fiunt: quare omnia fiunt fato. Ad hoc resolutè dico, ferè omnia in vniuerso fieri fato: quòd autem absolutè omnia ita fiant, minimè verum esse. Fieri ferè omnia fato, ex eo constat: quoniam si consideramus pertinentia ad cælum, pertinentia ad communem ordinem rerum; hæc semper eodem modo legibus fati seruantur, & fiunt: ideo omnia fato, diuinaque prouidentia fieri, censendū est. Insuper, si conuertimur ad ea, quæ apud nos fiunt, ferè omnia per naturam fieri conspiciamus; facta autem per naturam, etiam fato dicuntur esse genita, cum natura fato subordinetur. Demum, si ad humanas actiones conuertimur, in eis magnam vim habere cognoscimus propensionem naturæ, per quam plurima ab homine fieri manifestissimè iudicamus. Iure itaque asserui, ferè omnia in vniuerso fieri fato: non tamen omnia absolutè dicuntur fato fieri. Primò, quia non-

M

nulla violentia, & præter naturam fiunt, vt de interitu frequenter euenit; quod Virg. loquens de morte Didonis manifestauit, inquit:

Sed quia nec fato, merita nec morte peribat.

Insuper multæ, ex humanis actionibus fato non fiunt; sed contra naturæ propensionem, & liberè ab homine proficiscuntur. Propterea iure dictum est, nonnulla fato non fieri. Sed hoc dignum est consideratione, quòd quamuis hæc, quæ dixi non fieri fato, re vera proximè fato non fiant; attamen modo quodam subiiciuntur fato, & ad fatum rediguntur. Ratio est; quoniam hæc omnia pendent, vel ex hominis libertate, vel ex contingentia, & impotentia materiæ: at quòd talis sit conditio hominis, & primæ materiæ; ex fato, & prouidentia pendet: ideo cum hæc proximè non dicantur fieri fato; remotè tamen, & ratione suæ communis conditionis, sub fato collocantur: & quamuis respectu vnius, vt puta inclinationis corporis, non fiant fato; tamen fiunt fato respectu alterius. Quam distinctionem cum non considerauerit Pöponatius, manifestissimè est hallucinatus: ex eo enim, quòd ratione communis conditionis principiorum, quæ ex serie fati, & prouidentia pendet, cuncta dicuntur subiici modo aliquo fato; colligebat absolute, & penitus fieri fato: adeò, vt etiã ineuitaliter fierent. Ad rationes, quib. ostēdebat omnia fieri fato, facile est respōdere. Ad primã, dū dicitur nil subterfugere diuinã prouidentia,

respon-

respōdeo, id posse intelligi dupliciter: primò, quā absolutè p̄ diuinā, p̄ uidentia constitutū sit, ut res ita fiat: & hoc non est dicendū: nā inquit Plato in Timæo, opificē ostendisse animis vniuersi naturam, legesq; fatales edixisse, ut mox culpa eligētis esset. Altero modo intelligi potest, omnia esse sub diuina prouidentia: quatenus omnia, vel ita fieri per eā statuitur, vel ita fieri permittitur: & in hac significatione, nil eā subterfugit. Demum nil eam subterfugit, ratione initiorum contingentia; quæ per diuinam prouidentiam constituta, & ordinata esse dicuntur. Ad alteram rationem, dum dicebatur omnia pendere ex serie, & ordine causarum, solutio patet ex dictis: omnia enim ex eis pendent; vel ratione constitutionis principiorum contingentia, sunt enim contingentia principia per diuinam prouidentiam ordinata; vel ratione permissionis, ut dictum est. Hac de re Aristoteles non dissentit à Platone; nam pariter Aristoteles ferè omnia per naturam fieri affirmat: non tamen omnia, sed nonnulla asserit fieri non fato, ut in quinto Physic. 57. pariter nonnulla liberè ab homine fieri, ut in libris de Moribus manifestauit.

An quæ fiunt fato, fiant necessariò.

CAP. VI.

Atum frequenter à Platone cum necessitate esse coniunctum manifestatur. Nam mūdi anima, ad quam præfertim pertinet fatum, nuncupatur